

گفت‌وگوی زاون قوکاسیان با رسول صدرعاملی

رهایی با کفش‌های کتان

اشاره

فیلم دختری با کفش های کتانی آخرین ساخته رسول صدرعاملی در یک شب بسیار گرم تابستانی در نخستین جشنواره فیلم ارشاد اصفهان به نمایش درآمد.

قطع برق به هنگام نمایش فیلم و هوای گرم و صدای گوشخراش بلندگوهای سالن سینما، همه می توانست به بی حوصله کردن تماشاگران بینجامد.

هیجان زده و آکنده از اضطراب بودم که سرانجام فیلم به پایان رسید. چراغ‌های سینما روشن شد، با برخاستن و صدای کف زدن و هل‌هل تماشاگران دانستم که جذابیت فیلم کارساز بوده و هیچ یک از مزاحمت‌ها، تماشاگران را از دنبال کردن فیلم باز نداشته است. پس از نمایش فیلم تمامی تماشاگران که در حدود ۷۰۰ نفر بودند، سالن را ترک نکردند و در جلسه گفت‌وشنود شرکت داشتند که این نیز خود از موفق بودن فیلم حکایت داشت.

صبح روز بعد فرصتی دست داد تا با رسول صدرعاملی به گفت‌وگو بنشینیم که حاصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

زاون: چرا این قدر فعالیت فیلم‌سازی تو کم است در این بیست سال فقط ۵ فیلم ساخته‌ای؟
صدرعاملی: بین زاون! من در واقع سینما را خیلی دیر شناختم و خیلی هم سخت شناختم و از زمانی که به طور جدی با سینما آشنا شدم مرتب کار کرده‌ام.

زاون: آن گروهی که از آغاز انقلاب کار فیلمسازی را آغاز کردند همه به نوعی تفکر سینمایی مبتذل قبل از انقلاب را در لباس جدید عرضه کردند ولی از میان رفتند یا در حال اضمحلال هستند ولی تو از کنار آنان بسیار آگاهانه جدا شدی و راه خود را ادامه دادی.

صدرعاملی: شاید. نمی‌دانم این که من با دانش زیادی وارد سینما شدم را یک خوش اقبالی بدانم یا بداقبالی ولی امکانی برای تجربه در سینما برآیم فراهم شد که سعی کردم از این موقعیت استفاده کنم. در سینما همیشه موضوع

آن سن و سال است. این بود که من زیاد با پسر کاری نداشتم حضور پسر در حدی که بیاید و تأثیرات خاص خود را در آغاز یک سفر به روی یک شخصیت بگذارد، کافی بود. و دیگر اینکه برایم مهم بود که با این دختر برویم و فیلم را ادامه بدهیم و سخت هم بود یعنی سخت بود که به موضوعات و به آن چه که می توانست واقعی باشد بپردازیم، فقط می توانستم یک اشارات خیلی کم رنگی داشته باشیم و نمی توانستم مطلب را تا آنجایی که لازم است بشکافیم ولی در همین حد هم به نظر می رسد که تماشاگر، تخیلش به کار می افتد و بقیه را خودش پیش می برد. زاون: آن پلانی که روی رفتن مطلب را تا آنجایی که لازم است بشکافیم ولی در همین حد هم به نظر می رسد که تماشاگر، تخیلش به کار می افتد و بقیه را خودش پیش می برد. زاون: آن پلانی که روی رفتن مطلب را تا آنجایی که لازم است بشکافیم ولی در همین حد هم به نظر می رسد که تماشاگر، تخیلش به کار می افتد و بقیه را خودش پیش می برد.

صدرعاملی: بین خیلی سخت است که بخواهی یک موضوع فی الواقع اجتماعی ناب پیدا کنی با یک ساختار در خور آن، بعد تماشاچی سینما که حالا عادت به یک لایه دارد، عادت به نورهای خیلی روشن و شفاف و واضح دارد و فی الواقع همه چیز را خیلی روشن و عیان برایش مطرح کرده‌اند این نوع سینما را سخت‌تر می‌پذیرد اگر دیشب متوجه شده باشی علاوه بر تماشاگران جدی، ما موفق شدیم که تماشاگران عام را هم با فیلم درگیر کنیم و کاری کنیم که آنها هم موضوع ارتباط برقرار کنند. ولی ساختاری که موضوع می‌طلبد هنوز کمتر درک می‌شود در صورتی که تماشاگر فهیم کاملاً درگیر می‌شود.

زاون: اوایل فیلم، بعد از سکانس دستگیری خیلی خوب شد که شخصیت دختر را ادامه دادی.
صدرعاملی: من راجع به این رفتن حرف زدم، این رفتن الزاماً نمی‌تواند نفرت‌انگیز باشد. یعنی هدایای عاشقانه دختر، در سکانس آخر، و وقتی که می‌فهمد در طول دورانی که همه مسایل بر او می‌گذشت، پسر زندگی طبیعی و راحت خود را داشته، دوست داشتشش را باز از دست نمی‌دهد. برای همین سعی کردم تکلیف او را با خودش روشن کنم، ولی هیچ حکمی صادر نمی‌شود که آیا

ادب و هنر

رسول صدرعاملی در پشت صحنه دختری با کفش های کتان

تکلیفش را با آنها روشن بکند و انتظار نداشته باشد کسی به او چیزی را هدیه کند یا کسی حتی بخواهد کمکش کند. ابتدا که این صحنه گرفته شد من آنرا دوبار فیلمبرداری کردم یک بار فقط کتاب را تنها می‌گذاشت و می‌رفت که به نظر من باز کتاب تنها ذهن را به سمت جدایی با نفرت و حتی تلختر می‌برد. در برداشت بعدی گل را هم به آن اضافه کردم برای اینکه هیچ مسئله جدی یا حتی انتظاری در آن لحظه از پسر ندارد و دلخوری هم نداشت و به این نتیجه رسیده‌که آن پسر خودش مسأله را ارزیابی می‌کند و می‌پاگاهی و دانش جدیدی است که بدست آورده در راه رفتن بسیار طولانی کنار جدول تداعی برای اولین بار به نظر می‌رسد او به اندک و اقعیتی می‌رسد که حالا خیلی هم نمی‌تواند با رویاهای آرزوهایش در شرایط این جامعه نظر تفکر و نگاه ویژه‌ای را ببینشد و حتی چیزهایی را از دست بدهد.

زاون: در حقیقت من فکر می‌کنم تو سعی نکردی هیچ نوع نگاه آرمانی به فیلم بکنی. به نظر من چیزی که فیلم تو را ستورنی یا ماندگار می‌کند و نهایتاً فیلم تو سندی می‌شود همین نگاه مستند، واقع‌بینانه و غیرآرمانی است به نظر من روی این مسئله خیلی می‌شود فکر کرد که آدم دوستانه دیگری در سینما کار کرده‌اند، حالا من با سابقه روزنامه نگاری به یک نوع سینمایی رسیده‌ام که می‌تواند نه سینمای تجاری باشد که خودم یکی از سازنده‌هایش بوده‌ام مثل پاییزان و نه سینمای کبار ستمی، بلکه سینماتیست که بسیار ویژه و خاص این جامعه است و برای این مردم است. حالا لازم هم نیست خیلی در ذهنمان دنبال بهانه‌های خارجی اش بگردیم. به نظرم می‌رسد راهم را در سینما پیدا کرده‌ام و کمی این زمینه‌ها مطالعه کند و هم به شرایط اجتماعی که این نسل به هر حال گذراننده نسل پادرسوا و سرگردان و سرگشته‌ای که لا به لای یک عالم تضاد شخصیشان شکل می‌گیرد و بزرگ می‌شوند. نمی‌دانم چه آینده‌ای می‌توان برای این نسل متصور بود.

صدرعاملی: اصلی‌ترین دغدغه من این بود که چگونه می‌شود با این موضوع به ساختار و فیلمی رسید که اگر خواستی در دو دهه آینده شرایط اجتماعی و حتی سینمای این دوران را بررسی کنی، در این فیلم به عیان و وضوح ببینی یعنی اگر این فیلم در چند دهه آینده به ارزیابی گذاشته شود هم شرایط سینمای ما را روشن کند و آگاهی دهد به کسی که می‌خواهد در این زمینه‌ها مطالعه کند و هم به شرایط اجتماعی که این نسل به هر حال گذراننده نسل پادرسوا و سرگردان و سرگشته‌ای که لا به لای یک عالم تضاد شخصیشان شکل می‌گیرد و بزرگ می‌شوند. نمی‌دانم چه آینده‌ای می‌توان برای این نسل متصور بود.

زاون: فکر نمی‌کنی کارهایی که در زمینه مستند کرده‌ای به خصوص مستندهای اجتماعی کمک‌ات کرده؟
صدرعاملی: فیلم مستندی ساخته‌ام در باره همان ماجراهای شاهرخ و سمیه، نمی‌دانم چقدر در جریانش هستی، دو نوجوانی که به شدت عاشق همدیگر بودند. هر دو ۱۶–۱۵ سالشان بود و بعد چون خانواده مخالفت می‌کند هر دو باهم خواهر و برادرهای کوچک آن دختر را می‌کشند. این واقعه خیلی تلخ و عجیب و غریبی بود.

زاون: آن فیلم را خودش کار کردی؟
صدرعاملی: بله. زاون: در آن تجربه در باره پدرام تجریشی داشتنی ولی واقعاً همان سناریوی بود که قادری ساخت؟
صدرعاملی: نه، من آن سناریو را نساختم. برای اینکه آن سناریو پنج بار بازنویسی شد و در نهایت آن چیزی نبود که من می‌خواستم بسازم. یکی از سؤالهای قبلی تو را باید اینجا پاسخ بدهم که من این امکان را داشتم باز دوباره به یک فیلم بسیار پرمخاطب و پرفروش و جذاب نزدیک بشوم که همان سناریوی پدرام تجریشی بود و من آگاهانه آن فیلم را نساختم. چون می‌خواستم با استفاده از فیلمهای مستند برگرفته از اصل واقعه فیلم سینمایی پدرام را بسازم و این امکان برای من به وجود نیامد. یعنی خانواده تجریشی راضی نبودند با اینکه از نظر قانونی به من این امکان می‌خدد. لافاصله می‌بینیم که نه او اشتباه کرده اگر دختر می‌گوید می‌آید، می‌آید، در بقیه صحنه‌ها هم این تلاش شد که واقعاً مسایل از دید خود این نسل گشته بشود مبدا گنده گویی بشود، گزافه‌گویی بشود، خطرناکترین کار برای این فیلم این بود که جنبه نصیحتی به خودش بگیرد. جنبه هشداری به خودش بگیرد و ماجراها از دید همین آدم‌ها باشد.

زاون: می‌خواهم ببینم چقدر آن تجربه، آن سناریو با آن کارهای مستند که در آن ارتباط کرده بودی برای پیش زمینه این فیلم و پرداختن به این فیلم مؤثر بود؟

صدرعاملی: خیلی زیاد، همین که تو یاد بگیری وقتی می‌خواهی به بررسی یک موضوع بنشینی، خودت را در اندازه‌های آن موضوع کنی. خودت را هم سطح آن موضوع کنی و چنان غرق شوی در دل ماجرا و چنان بدون فاصله آن موضوع را بررسی کنی که نتایج بسیار بهتری را به بار دهد. مشکل بزرگ همکارهای دیگر ما این است که وقتی می‌روند سراغ یک ماجرا خیلی خودشان را جدا از آن ماجرا می‌دانند چون فکر می‌کنند برای خودشان هیچوقت این اتفاق نمی‌افتد. سعی کردم که خوب یاد بگیرم در این دو کار مستندی که کردم به اضافه مستندی

اصلی‌ترین دغدغه من این بود که چگونه می‌شود با این موضوع به ساختار و فیلمی رسید که اگر خواستی در دو دهه آینده شرایط اجتماعی و حتی سینمایی این دوران را بررسی کنی در این فیلم به عیان و وضوح ببینی

زاون: می‌خواهم ببینم چقدر آن تجربه، آن سناریو با آن کارهای مستند که در آن ارتباط کرده بودی برای پیش زمینه این فیلم و پرداختن به این فیلم مؤثر بود؟

صدرعاملی: خیلی زیاد، همین که تو یاد بگیری وقتی می‌خواهی به بررسی یک موضوع بنشینی، خودت را در اندازه‌های آن موضوع کنی. خودت را هم سطح آن موضوع کنی و چنان غرق شوی در دل ماجرا و چنان بدون فاصله آن موضوع را بررسی کنی که نتایج بسیار بهتری را به بار دهد. مشکل بزرگ همکارهای دیگر ما این است که وقتی می‌روند سراغ یک ماجرا خیلی خودشان را جدا از آن ماجرا می‌دانند چون فکر می‌کنند برای خودشان هیچوقت این اتفاق نمی‌افتد. سعی کردم که خوب یاد بگیرم در این دو کار مستندی که کردم به اضافه مستندی

زاون: می‌خواهم ببینم چقدر آن تجربه، آن سناریو با آن کارهای مستند که در آن ارتباط کرده بودی برای پیش زمینه این فیلم و پرداختن به این فیلم مؤثر بود؟

صدرعاملی: خیلی زیاد، همین که تو یاد بگیری وقتی می‌خواهی به بررسی یک موضوع بنشینی، خودت را در اندازه‌های آن موضوع کنی. خودت را هم سطح آن موضوع کنی و چنان غرق شوی در دل ماجرا و چنان بدون فاصله آن موضوع را بررسی کنی که نتایج بسیار بهتری را به بار دهد. مشکل بزرگ همکارهای دیگر ما این است که وقتی می‌روند سراغ یک ماجرا خیلی خودشان را جدا از آن ماجرا می‌دانند چون فکر می‌کنند برای خودشان هیچوقت این اتفاق نمی‌افتد. سعی کردم که خوب یاد بگیرم در این دو کار مستندی که کردم به اضافه مستندی

رسول صدرعاملی در پشت صحنه دختری با کفش های کتان

افرادی که با آنها کار کردی اسپهپاشان را نگاه می‌کردم خیلی متفاوتند.

صدرعاملی: یکی از چیزهایی که به شدت کمک کرد این بود که خودم را از شر یک سری مشاوران قدیمی رها کردم واقعاً حالا بدون این که اهانتی به آن کسی‌هایی که قبلاً با هم کار می‌کردم بشود ولی وقتی که آدم سال‌های زیادی را با خودشان با هم گذرانده‌ای متوجه باشی انگار خودت را واگذار کردی. این تنها فیلم من است که دستیارم اولین فیلمش است. مشاور نداشتم به آن شکل و آدمها هرکس درست و دقیق کار خودش را انجام داد. یعنی بار اضافه نبودند و این کمک کرد که من بیشتر خودم فکر کنم. این به مفهوم خودخواهی نیست به مفهوم رهاشدن از یکسری درگیری‌های قبلی، از یکسری ارتباطهای قبلی که به نظر من برای هر کس لازم است.

زاون: هنرپیشه‌ها را چطور پیدا کردی؟

صدرعاملی: نگاه‌آهنگرانی اولین کاندیدای من بود. از دهها کاندیدی که داشتم و در نهایت هم کاندید اصلی قرار گرفت دلیلش هم این است که بازیگرها که آمدند بعد از تمرین‌های کوتاه مدتی که با همدیگر داشتیم تست‌هایی که زده شد چند نفری بسیار خوب بودند، اما مسئولیت پذیری بگناه را به دلیل آشنائیش با فضای سینما بیشتر احساس کردم. یک خطر وجود داشت که یک دختر پانزده ساله نتواند سنگینی فیزیکی این کار را تحمل کند. کار بسیار سخت و دشواری بود. هر روز بدون استنا کار داشتن، استراحت نداشتن، روز تعطیلی نداشتن، چون به هر حال توی هر فیلمی بازیگرها هرچقدر هم نقش اول بشوند روزهایی را برای استراحت دارند ولی به دلیل نوع ساختار این فیلم برای اینکه دوربین همیشه با شخصیت اصلی می‌بود این بازیگر باید خیلی احساس مسئولیت پذیری بیشتری می‌داشت. به همین دلیل بگناه انتخاب شد.

زاون: اگر بخواهی در مورد این فیلم ات صحبت کنی چه می‌گویی؟

صدرعاملی: نمی‌دانم. زاون: از هجرت در فیلمسازی‌ات بگو؟

صدرعاملی: جداشدن یک آدم از یک دوران به هر حال پانزده ساله و پیدا کردن راه جدیدی برای یک آغاز دوباره شناختن یک فضای جدیدی از سینما برای من خیلی مهم بود. برای من خیلی مهم بود که بعد از رهایی مهم بود که سینمایی که برگرفته از تجربیات خودم باشد و خودم در آن بتوانم یک کمی احساس کنم که دانش فیلمبرداری، بقیه عواملت چطور می‌بود؟ چون آنجا همان طوری که خودت خیلی نسبت به قربانی عوض شدی در حقیقت حتماً در انتخابهای هم این تأثیر داشت. الان شش سال است که کار نکردی من فکر می‌کنم در انتخاب

شرکت آذرین سنگ

مشاورت در امر کاربرد سنگ در ساختمان سنگ ساختمانی و تزئینی و صادراتی با قیمتهای استثنایی

دفتر (تلفکس) :۸۹۰۴۹۰۴
تلفن همراه: ۰۹۱۱۲۰۳۳۱۴۸
۰۹۱۱۲۰۳۴۳۷۶